

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

Development of Learning Management Model Based upon the Philosophy of Sufficiency Economy in Schools under Office of Maha Sarakham Primary Education Service Area 3

เชาวลิต จันทรศรี¹ สุวกิจ ศรีปัดดา² และ สมศักดิ์ คำศรี³

Chawalit Junsri¹ Suwakit Sripatta² and Somsak Chomsri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน และ **ประการที่สอง** ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 7 คน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 24 คน รวมจำนวน 49 คน จากโรงเรียนศรีโกสุมวิทยามิตรภาพที่ 209 และโรงเรียนเขาไร่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.70 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93 แบบประเมิน ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีค่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.82 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุมการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เมืองประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา

2. การใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15)

คำสำคัญ : การบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) รองศาสตราจารย์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

³ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 2 กันยายน 2555 รับตีพิมพ์ 23 ตุลาคม 2555

ABSTRACT

The aims of the research were: firstly, to construct and develop the learning management model based upon the philosophy of sufficiency economy in schools; and secondly, to evaluate the implementation of learning management model by using action research. The samples, selected through purposive sampling, consisted of 7 school administrators, 18 teachers from grade six students and grade nine students, and 24 basic education committee totally 49 persons from Sri Kosum Wittaya Mitraphap 209 School and Khwao Ria Suksa Schools. The instruments used for gathering data were an evaluation form of system development implementation of learning management model which was discrimination between 0.30-0.70 and 0.93 of reliability, an evaluation form of satisfaction which was 0.40-0.82 of discrimination and 0.90 of reliability, an observation form and a focus group discussion report. Data were analyzed by content analysis. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results of the research were as follows:

1. The model of learning management based upon the philosophy of sufficiency economy in schools under Office of Maha Sarakham Primary Education Service Area 3 consisted of 4 aspects: readiness preparation for personnel, conducting curriculum based on the philosophy of sufficiency economy, planning and implementing the curriculum, and also supervising, directing, following-up, evaluating, concluding the operation and improving and developing.
2. The evaluation of the implementation of the model of learning management based upon the philosophy of sufficiency economy in schools was rated at a high level. The participants' satisfaction of the model was rated at a high level.

Keywords : the Learning Management Based Upon the Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงพระราชทานให้พลกนิกรชาวไทยทุกระดับได้น้อมนำสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต และความมั่นคงของแผ่นดิน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิตรากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป...” (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 16)

จากพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานให้พลกนิกรชาวไทยดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จาก ที่กำหนดไว้

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่กำหนดให้มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 7) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 - 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคน และ สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (ฝ่ายวิชาการ บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด, 2549 : 94) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคนโดยให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลัก

ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจ ที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 45)

กระทรวงศึกษาธิการ น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งพัฒนาสถานศึกษา นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิต ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 ข : 3) นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 ก : 4) สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม วัฒนธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 ง : 4) พร้อมทั้งกำหนดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาใน 2 ส่วน คือ การบริหารสถานศึกษานำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการสถานศึกษา เป็นหลักการบริหารจัดการ และประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในส่วนที่สองคือ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ในห้องเรียน บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ช่วงชั้น โดยแยกตามชั้นปี และมีในทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับ อุดมศึกษา และมี การทดลองใช้ชุดการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยความสนใจ ที่ผ่านมามีโรงเรียนนำร่องแล้ว จำนวน 80 โรงเรียน ทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 26 - 27)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงโดยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกย่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 10) และในเวลาเดียวกันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียน โดยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้น

พื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีคุณธรรมนำความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาสู่มาตรฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2550 : 16) ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยเป็นองค์กรนำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2550 ก : 5) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่โรงเรียน โดยจัด ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีคุณธรรมนำความรู้ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2550 : 16)

กระทรวง กรม เขตพื้นที่การศึกษา จนถึงระดับโรงเรียน ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติ โดยจัด ให้ประชากรได้เรียนรู้ และนำไปเป็นแนวทางการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนไปในทางสายกลาง โดยมุ่งการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นให้สถานศึกษาน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ แต่การดำเนินการของหน่วยงานดังกล่าวยังประสบปัญหา

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติประสบปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ระดับกระทรวงศึกษาธิการ ขาดผู้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ ผู้ดำเนินการขับเคลื่อนหลักมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการการดำเนินงาน ด้อยคุณภาพ ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร การประสานการดำเนินงานระหว่างเครือข่ายยังไม่ชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 ก : 50)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประสบปัญหาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่กระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2550 : 34) โรงเรียนส่วนมากไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขาดแนวทาง

หรือรูปแบบที่ชัดเจนในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2550 ก : 13) และ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประสบปัญหาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา และสู่กระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2551 : 8)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการทำวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการที่ดี จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ โดยจะศึกษาวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 คน ครู จำนวน 18 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 24 คน รวม 49 คน จากโรงเรียนศรีโกสุมวิทยา มิตรภาพที่ 209 และโรงเรียนเขาไร่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้รูปแบบ การบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ระยะเวลาในการวิจัย ปีการศึกษา 2553 ถึง 2554

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research : AR) มีขั้นตอนและวิธีการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี หลักการ รูปแบบ และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และนำเสนอสาระสำคัญไปใช้ในการสร้างรูปแบบฉบับร่าง ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ รูปแบบ และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และการนำเสนอสาระสำคัญไปใช้สร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฉบับร่าง นำไปขอคำปรึกษาแนะนำจากกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.2 ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา สถิติ การวัดและประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญ ดังต่อไปนี้

1.2.1 เป็นผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ หรือระดับที่สูงกว่าขึ้นไป

1.2.2 เป็นผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้

1.2.3 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตหรือผู้มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไป

1.2.4 เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดต่อประสานงาน และยินดีให้คำปรึกษา จำนวน 5 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ของวัตถุประสงค์ กับ เนื้อหา รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ตามองค์ประกอบที่ผู้วิจัยกำหนดกับการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา สถิติ การวัดและประเมินผล

1.3.1 แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการอยู่ระหว่าง 0.6 - 1

1.3.2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการเท่ากับ 1

1.3.3 แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการเท่ากับ 1

1.3.4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการเท่ากับ 1

1.3.5 แบบสัมภาษณ์ครู เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการเท่ากับ 1

1.3.6 แบบสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการเท่ากับ 1

1.3.7 แบบบันทึกการประชุมการสนทนากลุ่ม

ย่อยงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าความสอดคล้องทุกรายการเท่ากับ 1

1.4 นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ ในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนบ้านบรือ (บรือราษฎร์ผดุง) อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเปิดสอนในระดับประถมศึกษา และโรงเรียนบรือวิทยาคาร อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเปิดทำการสอน ในระดับมัธยมศึกษา ทั้งสองโรงเรียนเป็นโรงเรียนแกนนำ ในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 20 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน รวม 30 คน

1.5 การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99)

1.5.1 ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30 - 0.70 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 รายละเอียดดูในภาคผนวก

1.5.2 ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.40-0.82 และ ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .90 รายละเอียดดูในภาคผนวก

2. ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อ

จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการดังนี้

2.1 นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 สันทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ก่อนนำไปใช้เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2554 ณ โรงแรมตักสิลา มหาสารคาม จำนวน 10 คน

2.3 นำผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ มาสังเคราะห์ปรับปรุงพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

3. ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนไปใช้กับผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research : AR) ได้ดำเนินการดังนี้

3.1 การเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 โรงเรียน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

3.1.1 เป็นโรงเรียนที่ครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสมัครใจ

3.1.2 เป็นโรงเรียนที่ทำการสอนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน และทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

3.1.3 เป็นโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

3.1.4 เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยสามารถประสานงานกับครู ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน ในโรงเรียนศรีโกสุมวิทยามิตรภาพที่ 209 และ ผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 คน และคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน ในโรงเรียนเขวไร่ศึกษา รวมกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 18 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 49 คน

3.3 การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้ 4 ขั้นตอนดังนี้

3.3.1 วางแผน (Plan) โดยวางแผนร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำโครงการการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน กำหนดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการจัดการเรียนรู้ สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาเอกสาร

3.3.2 ปฏิบัติตามแผน (Action) โดยดำเนินการตามโครงการที่วางไว้ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนำเครื่องมือวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการจัดการเรียนรู้ สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาเอกสาร

3.3.3 การสังเกต (Observe) โดยสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนของผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การจัดการเรียนรู้ ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3.4 สะท้อนผล (Reflection) โดยสะท้อนความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสรุปรายงาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกการวิจัยในรอบที่ 1 เมื่อพบปัญหา ผู้วิจัยจะดำเนินการแก้ปัญหาในรอบที่ 2 ผลจากการสังเกต และสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำไปเป็นข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการทดลองใช้ในช่วงขั้นตอนที่ 2 และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการจัดบันทึกการสนทนากลุ่ม สะท้อนคิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำผลการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง เดือน กรกฎาคม 2554

4. ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและนำเสนอผลการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อนำเสนอผลการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ตามรูปแบบ ดำเนินการดังนี้

4.1 การดำเนินการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการประเมินการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ใช้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย จากการวิเคราะห์แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ปีการศึกษา 2553-2554

4.4 การจัดทำรายงานผลการวิจัยและนำเสนอผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.5.1 สถิติพื้นฐาน

4.5.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบ สอบถาม ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha

coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ขั้นตอน พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย องค์ประกอบของรูปแบบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมบุคลากร 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านการวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และ 4) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนา แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีส่วนประกอบดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมบุคลากร

การเตรียมความพร้อมบุคลากร โดยการสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจโดยจัดประชุม อบรมสัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งส่งเสริมดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กำหนดเวลาเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสร้างเครือข่าย

3. ด้านการวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

การวางแผนใช้หลักสูตรตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดทำ จัดทำ เลือกลง และพัฒนาสื่อ จัดทำแผนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน วัดและประเมินผล เน้นแนว นิเทศ กำกับ ติดตามผล การนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดการเรียนรู้ตามสาระ การเรียนรู้ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายชั้นและ บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวิจัยเพื่อพัฒนา

4. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการ ดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้

โรงเรียนมีการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามประเมิน ผลความเหมาะสมของกระบวนการ ขั้นตอน และกิจกรรมที่เกี่ยว กับการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ มีการนำ ปัญหาและอุปสรรคที่ได้มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนา การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมกำหนดแผนนโยบาย และการวางแผนปฏิบัติการ ของโรงเรียน ตลอดจนให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการบวนการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมการเรียนรู้และการ ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ

1.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน กับผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความ สมานฉันท์

2. คุณภาพนักเรียนตามลักษณะความมีชีวิตพอเพียง มีดังนี้

2.1 ความพอประมาณ

2.1.1 มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2 รู้รายจ่ายและรายรับของตนเองและ ครอบครัว

2.1.3 ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานการรู้จักตนเอง การพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2.1.4 มีทักษะในการทำงาน ทำงานอย่างมีชั้น ตอน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2.1.5 ปฏิบัติตนและดำรงชีวิตในโรงเรียนและ สังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.6 ปฏิบัติตนตามบทบาท หน้าที่ กฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคม

2.2 ความมีเหตุผล

2.2.1 สามารถนำความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนและการดำรง ชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2.2 สามารถนำความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสำรวจ และวิเคราะห์ปัญหา ของตนเองและชุมชน

2.2.3 มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น มี ค่านิยมที่ดีงาม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

2.2.4 เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.2.5 เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการศึกษา เรียนรู้ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีแนวคิดเชิงระบบ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมี วิสัยทัศน์

2.2.6 เลื่อมใสในหลักธรรมทางศาสนาตลอด จนวัฒนธรรมที่ดีงามและสามารถเลือกหลักธรรมที่เหมาะสมกับ ตนเองเพื่อนำไปปฏิบัติได้

2.2.7 รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในฐานะสมาชิกของสังคม

2.2.8 เลื่อมใสในวิถีชีวิตและระบอบการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข

2.2.9 รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต

2.2.10 สามารถนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้เพื่อการอนุรักษ์ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม

2.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

2.3.1 มีสุขภาพกายและจิตที่ดีมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตาม เกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

2.3.2 มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เสียสละ และใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต

2.3.3 รู้จักประหยัดและออม การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

2.3.4 มีความรู้ทางด้านวิชาการตามสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้น และมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน รู้เท่าทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวัน

2.3.5 เป็นผู้ที่มีจิตใจมุ่งมั่น มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของโรงเรียนและสามารถควบคุมตนเอง รู้จักวิธีป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติดและอบายมุขทั้งปวง

2.3.6 เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้ดี

2.3.7 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น

2.3.8 รู้จักเลือกคบและแยกแยะวัฒนธรรมอื่นๆ ที่แพร่กระจายเข้ามาสู่สังคมไทยในปัจจุบัน

2.3.9 เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่พบว่ามียอดประกอบ 4 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมบุคลากร ได้แก่ สร้างความตระหนักพัฒนาบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กำหนดเวลาเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ได้แก่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดทำ จัดทำ เลือกใช้และพัฒนาสื่อ จัดทำแผนและจัดการเรียนรู้บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จัดกิจกรรมพัฒนาผู้

เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผล และวิจัยเพื่อพัฒนา โดยร่วมกับผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนให้สมบูรณ์ พัฒนาปฏิทินปฏิบัติงาน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผล การดำเนินการ และการปฏิบัติตามแผน โดยดำเนินการตามแผนการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่วางไว้ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฉบับสมบูรณ์และนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนำเครื่องมือวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตการจัดการเรียนรู้ สัมภาษณ์ สอบถามผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาเอกสารการสอน และ 4) การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล สรุปผล การดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา ได้แก่ นิเทศภายใน กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผล การดำเนินงานและปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้อยู่เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้ผ่านศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ รูปแบบและการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการสนทนากลุ่มย่อยงานวิจัย และใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research : AR) มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาระดับกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2550) ข้อ 1 เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียนต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียนทั้งด้านวิชาการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรม นำวิชาการ อยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว รวมทั้งเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม(คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548 : 15-16) ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตาม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาในครั้งนี้ จึงได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตรวจสอบและประเมินรูปแบบ

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่พบว่าการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน การนำรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และจากการประเมินความพึงพอใจผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ที่พบว่า มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน กำหนดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการดำเนินงาน ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมบุคลากรด้านการจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการวางแผนและการนำหลักสูตร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนา และหาข้อค้นพบ ประเด็นที่น่าสนใจ ประเด็นที่ต้องการคำตอบเพิ่มเติมแล้วนำไปแก้ไขในการปฏิบัติการวิจัยครั้งต่อไป เช่น ในวงรอบที่ 2 ได้แก้ปัญหาคือไม่เข้าใจในการวิจัยใน

ชั้นเรียน และขาดความมั่นใจในการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สอดคล้องกับ (Chris and Ann. 1990) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ ขอบเขตการยอมรับทางวิชาการ ความพึงพอใจในงาน และประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่า วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน และวิธีการสอนมีผลต่อขอบเขตการยอมรับวิชาชีพและผลต่อความพึงพอใจของครูรวมทั้งมีผลต่อประสิทธิผลสรุปผลการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีการตรวจสอบข้อมูล ที่ได้จากการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งพบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่

1.1 การเตรียมความพร้อมบุคลากร ได้แก่ สร้างความตระหนัก พัฒนาศักยภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา

1.2 การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กำหนดเวลาเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสร้างเครือข่าย

1.3 การวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ได้แก่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดทำ จัดทำ เลือกใช้และพัฒนาสื่อ จัดทำแผนและจัดการเรียนรู้บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วัดและ

ประเมินผล และวิจัยเพื่อพัฒนา

1.4 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผล การดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนา ได้แก่ นิเทศภายในโรงเรียน กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงานและปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้

2. ผลการประเมินการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ตามรูปแบบ พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 และผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จึงจะส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการบริหารจัดการจัดการ เพื่อจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน เป็นรูปแบบที่ดีมีความเหมาะสม จึงเห็นควรสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งต้องให้ความสำคัญ และได้รับนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่อง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรเน้นการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และการมีคุณธรรมนำความรู้โดยให้นักเรียน มีส่วนร่วมให้มากที่สุด

3. การติดตามดูแลให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้

ถือว่าเป็นพันธกิจสำคัญ ของโรงเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่นักเรียนที่จะอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

4. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาให้บริการจัดการอันเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสืบสานงานพระราชดำริ ให้ถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนต้องมีการวางแผนที่ดีมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน และต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5. การนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนควรมีการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบอย่างละเอียด จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปวางแผนปฏิบัติทุกเรื่อง และโรงเรียนต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยการจัดประชุม อบรมสัมมนาหรือจัดทำเอกสารเผยแพร่ และควรให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จึงจะส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความ ช่วยเหลือ และแนะนำอย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิจิตร ศรีปัดดา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2550). **มัทศรย์เด็กไทย มหกรรมปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานการกระจายอำนาจและขยายโอกาสทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนัก
 นายกรัฐมนตรี. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559**. กรุงเทพฯ
 : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และ
 สังคมแห่งชาติ.

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน.
 (2549 ก). **ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทดลองใช้สำหรับช่วงชั้นที่ 1
 (ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)**. กรุงเทพฯ : กระทรวง
 ศึกษาธิการ.

----- **ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 เพื่อทดลองใช้สำหรับช่วงชั้น ที่ 2 (ระดับประถมศึกษา
 ปีที่ 4 - 6)**. (2549ข) กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545) **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7.
 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด. (2549). **แผนพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-
 2554)**. ประทุมธานี : บริษัท พี เอ็ม เค แอนด์ สกาย
 พรินต์ติ้ง จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **คู่มือคำ
 รับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2550). **แผน
 ปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2550**. มหาสารคาม :
 กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2550 ก)
การขับเคลื่อนนโยบาย ปี 2550. กาฬสินธุ์ : ประสาน
 การพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2551). **แผน
 ปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2551**. มหาสารคาม :
 กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มหาสารคาม เขต 3.

Chris P., J and Ann, H. (1990) A Study of Factor
 Contributing to Achieving and sustaining
 School Effective in Elementary School.